

Handläggare
Johanna Lidman-Strauss
Telefon: 08-50825262
Anna Forsström
Telefon: 08-50825085**Till**
Socialnämnden
2025-06-10

Långvarig hemlöshet

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Sammanfattning

Aktuell kvalitetsgranskning avser handläggningen av vuxna personer i långvarig hemlöshet med samsjuklighet och komplexa behov inom enheterna för skadligt bruk/beroende vid stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Järva, Kungsholmen, Norra innerstaden, Skarpnäck, Södermalm och socialnämndens Område hemlöshet. Granskningen baseras på genomlysning av 16 individärenden, en fokusgrupp med representanter från de granskade förvaltningarna samt intervjuer med sakkunniga och ett studiebesök hos Malmö stad.

I merparten av ärendena framkom att socialsekreteraren löpande upprätthöll kontakten och erbjöd brukaren insatser. Det var dock tydligt i dokumentationen att brukarna i målgruppen ofta hade behövt mer tät och stödjande kontakt eftersom deras svårigheter var så omfattande.

I fokusgruppen såväl som i ärendegranskningen framkom vidare att det finns stora svårigheter rörande samverkan med psykiatri och att brukarna i målgruppen inte alltid får de vårdinsatser de bedöms behöva.

Både fokusgruppen och resultatet från ärendegranskningen indikerar tydligt att målgruppen samsjukliga i hemlöshet med särskilt komplexa behov behöver mer individualiserade boendelösningar än vad som finns tillgängligt i ordinarie insatser. I många fall behövs omsorg dygnet runt, med personal som har i uppdrag och kompetens att möta personerna med individuellt anpassat stöd för att brukaren ska kunna bo kvar.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner denna kvalitetsgranskning.

Bakgrund

Det aktuella granskningstemat valdes utifrån att behov av fördjupad kunskap gällande målgruppen återkommande lyfts i stadens nätverk för akutboenden. Granskningens generella syfte är att undersöka hur förvaltningarnas handläggning överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om lagstiftningen tillämpas på ett likställt sätt i stadens socialtjänst. Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som 2010 utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Ärendet

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån de kvalitetsområden SKR och Socialstyrelsen tagit fram samt en jämförelseanalys.

Trygghet och säkerhet

Dokumentationen i de granskade ärendena var som regel utformad med respekt för den enskildes integritet och det var så gott som alltid lätt att följa ärendets gång genom dokumentationen. Dock finns anledning att generellt följa upp rättssäkerheten i handläggningen, då det ofta saknades utredningar och beslut, både avseende exempelvis avslag men också beslut rörande inkomna LVM-anmälningar.

Visserligen fanns barnkonsekvensanalyser i de utredningar som rörde personer som hade barn men samtidigt saknades ofta information om huruvida brukaren hade barn eller inte och anmälningar till barn- och ungdomsenhet eller samverkan återfanns inte när det fanns barn med i bilden. I fokusgruppen framhölls att det *finns* vetskap om eventuella barn och att anmälningar görs när ett ärende aktualiseras. Att barn uppmärksammas i handläggningen av vuxenärenden behöver dock säkerställas systematiskt, till exempel genom att tydliggöra rutiner för när en barnavårdsanmälan ska göras.

Självbestämmande och integritet

Handläggarna i de granskade ärendena visade generellt respekt för de enskildas integritet och självbestämmanderätt. I dokumentationen framkom att socialsekreteraren upprätthöll kontakten och erbjöd brukaren insatser. Det var dock tydligt i dokumentationen att brukarna i målgruppen ofta hade behövt mer tät och stödjande kontakt eftersom deras svårigheter var så omfattande. I granskningen beskrev samtliga sakkunniga att målgruppen behöver mycket tid, relationellt arbete och flexibilitet vid ett öppet motivationsfönster men det framkom i fokusgruppen att socialsekreterare inte nödvändigtvis har utrymme för detta.

Tillgänglighet

Både fokusgruppen och resultatet från ärendegranskningen indikerar tydligt att målgruppen samsjukliga i hemlöshet med särskilt komplexa behov behöver mer individualiserade boendelösningar än vad som finns tillgängligt i ordinarie insatser. Många personer i granskningens målgrupp kommer sannolikt behöva varaktigt stöd, troligen resten av livet, där utveckling och målsättning ses utifrån ett långsiktigt återhämtningsperspektiv och där självständighet förstås utifrån personens förutsättningar. I socialtjänstens individomsorg för personer med beroende ligger stort fokus på behandling, utveckling och resultat i form av drogfrihet/nykterhet, ökad funktionsnivå och att brukaren kan komma vidare till nästa nivå av självständighet. Detta beskrevs av socialsekreterare i fokusgruppen som en tydlig förväntan inom ramen för deras uppdrag. I granskningen framhöll samtidigt sakkunniga att stödbehoven för granskningens målgrupp snarare är varaktiga och att en kvarboendeprincip kan behöva råda där boendet betraktas som personens egna hem.

Helhetssyn och samordning

I både fokusgruppen och ärendegranskningen framkom att det finns stora svårigheter rörande samverkan med psykiatri och att brukarna i målgruppen inte alltid får de vårdinsatser de bedöms behöva. Eftersom målgruppens huvudproblematik ofta är psykisk sjukdom innebär detta att förutsättningarna för att lyckas med socialtjänstens insatser påverkas negativt. I fokusgruppen uttrycktes från flera håll önskemål om en mer närvarande psykiatri i befintliga boenden men också genom gemensamt drivna boendeformer. Ett annat önskemål som både fokusgruppen och sakkunniga framhöll var kraftigt utökad samverkan med regionen i form av intensiv case management, specifikt ACT-team, vilket det också finns stöd för i forskning.¹

¹ [SBU \(2018\) Insatser för att minska hemlöshet för personer med missbruk, beroende och psykisk ohälsa](#)

Samsjuklighetshandläggarnas utredningar bidrog tydligt till ökad helhetssyn, då de regelmässigt innefattade mer information om personens psykiatriska behov, tidigare psykiatriska insatser och konkreta kartläggningar gällande personens funktionsnivå jämfört med traditionella utredningar inom skadligt bruk/beroende. Samsjuklighetshandläggarna hade vidare, enligt vad som framkom i dokumentationen, ofta en samordnande roll med tätare kontakter med personen än i traditionell handläggning. Funktionen finns dock inte vid samtliga stadsdelsförvaltningar vilket utifrån målgruppens behov av helhetsperspektiv, anpassningar och intensiv handläggning kan ses som ett utvecklingsområde när det gäller likställighet.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

I många av de granskade ärendena hade brukaren kontakt med samordnare från USI-projektet.² USI-samordnaren arbetar på uppdrag av brukaren och är i högre grad än socialsekreteraren på plats där brukaren befinner sig. Samordnarna har därmed möjlighet till tätare och mer flexibel kontakt med brukarna än vad socialsekreterarna generellt har, varför USI-samordnaren är en uppenbar resurs för att nå, motivera och stödja brukaren i processen framåt.

Socialförvaltningen har ett uppdrag att under 2025 utreda behovet av boendeformer för målgruppen samsjukliga.³ Utifrån vad som framkommit i granskningen finns skäl att inom ramen för detta undersöka om målgruppens behov kan mötas genom liknande lösningar som Malmö stad har åstadkommit; med individualiserade anpassningar, bemanning med kompetens för att arbeta med komplext samsjukliga, differentierade boendetyper och långsiktigt kvarboende med tolerans för både psykiatriska symtom och skadligt bruk/beroende. I kombination med tidigare nämnda behov av att utveckla ACT-team skulle fler vägar fram för målgruppen kunna öppnas upp.

Jämställdhetsanalys

Resultaten på samtliga granskningsfrågor har analyserats uppdelat på kön för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan handläggningen av kvinnors respektive mäns ärenden. Med utgångspunkt i ett så litet urval går det inte att dra några egentliga slutsatser kring eventuella skillnader mellan könen i

² USI – Utökade StödInsatser på akutboende. Målgruppen är personer som bott på akutboende, antingen genom många korta beslut om 1–3 nätter eller sammanhållet i över tre månaders tid. Målet är att personen ska komma vidare till ett annat boende och samordnaren stöttar personen i det hen behöver för att göra det, t.ex. följa med på besöken till handläggare, förbereda möten, förklara hur systemet fungerar, följa med till sjukvården eller hjälpa till att göra ett id-kort.

³ Socialförvaltningen (2023) *PM: Samsjuklighet – Rapportering av budgetuppdrag 2023* samt Stockholms stads budget 2025

populationen i sin helhet. Däremot framkom i de 16 granskade ärendena att kvinnorna hade svårare psykisk ohälsa vilket går i linje med den senaste hemlöshetskartläggningen.⁴ Kvinnors särskilda utsatthet lyftes även återkommande i fokusgruppen, och att all bedömning och planering behöver innefatta analys kring denna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 4 juni 2025. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 5 juni 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende långvarig hemlöshet vid socialnämndens Område hemlöshet och stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Järva, Kungsholmen, Norra innerstaden, Skarpnäck samt Södermalm.

Vidare att rapporten överlämnas till berörda och övriga stadsdelsnämnder.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Långvarig hemlöshet - Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-05-28
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-05-28